

Роман Ємельянов,
доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності та інформаційної безпеки
факультету № 3 Донецького державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії за спеціальністю 081 «Право»

Світлана Михайленко,
курсантка 3 курсу факультету № 1
Донецького державного університету
внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СТАНУ ЗЛОЧИННОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Україна, як і будь-яка інша країна, стикається з проблемами злочинності, і центральні регіони не є винятком. Стан злочинності в цих регіонах є об'єктом постійного аналізу та спостережень. За останні роки спостерігається певний спад злочинності в центральних регіонах України. Проте, не слід занадто оптимістично оцінювати ці тенденції, оскільки вони можуть бути результатом різних чинників, включаючи зміни в поліцейській діяльності, соціально-економічні трансформації та інші фактори.

На думку Ю.В. Орлова, війна російської федерації проти України у 2014 році породила низку складних викликів для нашої країни, як у сфері гарантування основних прав і свобод громадян, так і в збереженні державності. В такій ситуації стає актуальним питання формування та реалізації стратегії захисту від системних загроз воєнного та пов'язаного з ним характеру. Ключове значення в цій стратегії має кримінально-правова політика, яка повинна встановлювати морально-правові орієнтири та забезпечувати правопорядок та захист життя, власності та свобод громадян, інтересів суспільства і держави від суспільно небезпечних посягань [1, с. 8].

У своїх працях А.М. Бабенко влучно відзначає, що забезпечення високого рівня правопорядку в усіх регіонах країни є критично важливою умовою для її соціально-економічної та політичної стабільності. Це досягається завдяки ефективній системі запобігання злочинності, яка є ключем до сталого розвитку суспільства. Надання правоохоронним органам науково-обґрунтованої інформації про регіональну злочинність є запорукою успішної роботи цієї системи, включаючи аналіз стану, динаміки та тенденцій у різних регіонах, а також розуміння регіональних відмінностей та схожостей в структурі та розподілі злочинності [2, с. 55].

Як зазначає О. Л. Тимчук, соціальна дійсність сучасного українського суспільства також генерує злочинність. Йдеться як про бідність, так і – передусім – про несправедливість у розподілі доходів серед різних верств населення. За даними останніх соціологічних досліджень 47,5% жителів України відносять себе до категорії бідних, хоча за офіційними даними таких людей значно менше [3].

Важливо відзначити, що, незважаючи на загальний спад, деякі види злочинності залишаються високими або навіть зростають. Наприклад, кількість економічних злочинів, зокрема шахрайства та корупційних діянь, може залишатися на стабільно високому рівні, що свідчить про необхідність подальших заходів з боротьби з цими явищами. Також наявність військових конфліктів у деяких частинах країни може вплинути на злочинність через нелегку економічну та соціальну ситуацію.

Відзначимо, що за період 2024 року у Дніпропетровській області було зареєстровано злочинів, у 2023 році –

	2023 рік [4]	2024 рік [5]
Всього зареєстровано злочинів	35004	37085
збут наркотиків	1 483	2 919
інші наркозлочини	3 057	4 601
крадіжок	9 745	8 483
шахрайства	9 926	7 578
злочини проти дітей	708	547
злочинів з використанням вогнепальної зброї та вибухівки	189	1 814

Як бачимо із зазначених у таблиці даних рівень кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів значно виріс, що, на нашу думку обумовлено погіршенням економічної ситуації та зростанням безробіття, що може спонукати деяких осіб до участі в незаконній діяльності, включаючи наркоторгівлю. При цьому, умови воєнного стану можуть призводити до послаблення контролю за незаконним обігом наркотиків, що створює можливості для злочинних угруповань. Також, варто відмітити і про зміни в правоохоронній діяльності, а саме скорочення штату поліцейських у відділах поліції та їх направлення для несення служби у зведених загонах, що фізично не дає достатньо ефективною можливості попереджувати та документувати зазначений вид злочинів.

Проаналізувавши звітність щодо майнових злочинів, варто відмітити позитивну тенденцію до зменшення рівня злочинності.

Однак, суттєво виріс рівень злочинів, пов'язаних із незаконним використанням вогнепальної зброї та вибухівки. Війна призвела до значного збільшення кількості вогнепальної зброї, вибухівки та боєприпасів як у легальному, так і в нелегальному обігу, саме це, на жаль, сприяє зростанню злочинів із їх використанням. В умовах війни контроль за обігом зброї ускладнюється, що призводить до збільшення випадків її незаконного використання.

Проте, злочинність в умовах війни зберігає основні довоєнні форми масової протиправної поведінки, спрямовані на незаконне заволодіння чужим майном, заподіяння шкоди життю та здоров'ю особи, незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин та ін., при цьому доповнюється новими видами протиправної діяльності, пов'язаними з незаконним використанням гуманітарної допомоги, колабораційною діяльністю, ухиленням від мобілізації, корупційними посяганнями у сфері оборони та інше.

В умовах збройного конфлікту рф проти України, насамперед змінився характер злочинності. Ключовою загрозою для правопорядку стало вчинення на території України міжнародних злочинів, частина з яких некриміналізовані Кримінальним кодексом України, а тому не враховуються кримінальною статистикою [6, с.11], що є вкрай негативним, оскільки унеможливило можливість притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності.

Злочинність в Україні породжується цілою низкою криміногенних детермінант у ключових сферах суспільного життя. В соціально-економічній сфері ними є: відносна бідність населення, безробіття, включаючи приховане, соціальна нерівність, несформованість інститутів ринкової економіки, негативний вплив урбанізації; в політико-правовій сфері: величезна корупція, відверте нехтування законами з боку чиновників різного рівня (включаючи вище політичне керівництво), відчуження населення від влади, недоліки в законодавстві, низька ефективність діяльності суду та правоохоронних органів; в соціокультурній сфері: аномія, низький рівень політичної та правової культури населення і правлячої верхівки, правовий нігілізм, негативний вплив масової культури, поширення різних форм соціальної патології [3].

Так, відповідно до звіту підрозділів національної поліції України у Дніпропетровській області, з початку запровадження воєнного стану відпрацьовано понад 65 тисяч підозрілих осіб на причетність до диверсійно-розвідувальної діяльності [4].

З метою ефективного контролю над злочинністю, зокрема в центральних регіонах України необхідно вдосконалювати правоохоронну систему, в тому числі поліцейські органи, забезпечуючи їхню адекватну кількість, професійну підготовку та технічне забезпечення. Також важливо звертати увагу на попередження злочинності шляхом соціальної реабілітації та інтеграції осіб, які мають схильність до правопорушень. Лише за умови спільних зусиль влади, суспільства та правоохоронних органів можна досягти значного зменшення рівня злочинності та забезпечити високий рівень безпеки для громадян.

Список використаних джерел

1. Орлов Ю. В. Злочинність і протидія їй в умовах війни: кримінально-правовий та кримінологічний виміри : монографія. Харків : Право, 2023. 252 с.
2. Бабенко А. М. Регіональна злочинність в Україні: закономірності, детермінація та запобігання: дис. ...докт. юр. 12.00.08. Запоріжжя, 2015. 515 с.
3. Тимчук О.Л. Злочинність в Україні: сучасний стан, тенденції, детермінація. *Вісник ЗНУ. Юридичні науки*. 2012. № 2. Частина 1. С. 223-231.
4. Головне управління Національної поліції в Дніпропетровській області. Діяльність. Звітність. Звіт начальника ГУНП в Дніпропетровській області за 2023 рік. URL: <https://npu.gov.ua/static-objects/npu/sites/24/uploaded-files/zvit%20gunp%202023.pdf>
5. Головне управління Національної поліції в Дніпропетровській області. Діяльність. Звітність. Звіт начальника ГУНП в Дніпропетровській області за 2024 рік. URL: <https://npu.gov.ua/static-objects/npu/sites/24/zvitnist2024/zvit2024-11.pdf>
6. Бесчасний В. Кримінальні виклики і загрози під час війни. *Актуальні*

проблеми протидії злочинності і корупції: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 22 грудня 2023 р.). Харків: Юрайт, 2023. 202 с. С.11-14.

Аліна Зборщик,
аспірантка Донецького державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕНАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ

Національне кримінальне законодавство щодо кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості у 2017 році зазнало значних змін, внесених відповідно до Закону України від 06.12.2017 № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» [1]. Більшість таких змін полягало у диференціації форм реалізації об'єктивної сторони насильницьких дій сексуального характеру, пов'язаних із проникненням до тіла іншої особи – зґвалтування та тих, що не пов'язані із таким проникненням – сексуального насильства. Водночас не можна залишити поза увагою те, що, не дивлячись на абсолютно новий підхід до визначення ознак складів таких протиправних діянь, види та розміри покарань, передбачених у санкція ст.ст. 152-153 КК України не зазнали принципових змін.

Проте в останні декілька років межі кримінальної відповідальності та покарання за вчинення кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості було посилено шляхом внесення змін до окремих норм національного кримінального законодавства, якими визначено підстави для застосування альтернативних покаранню заходів кримінально-правового характеру, а також заходів, які застосовуються до юридичних осіб. Необхідно відзначити, що вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 152-156-1 КК України [2] є: 1) підставою для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру; 2) підставою для незастосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби.

Поряд із цим не можна залишити поза увагою визначення можливості застосовувати до таких осіб загальні норми, якими передбачено підстави для звільнення від покарання та його відбування. Так, наприклад, відповідно до вироку Держинського районного суду м. Харкова від 23 жовтня 2024 року (справа № 638/15787/24) особу обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 152 КК України за таких обставин: *23.07.2024 у денний час потерпіла знайшла оголошення в соціальній мережі «Інтернет» про те, що раніше невідомий їй чоловік робить масаж.*